

ЛІТЕРАТУРА

1. Гусев А.И. Наноматериалы, наноструктуры, нанотехнологии / А.И. Гусев. – М.: Физматлит, 2007. – 416 с.
2. Екотрофологія. Основи екологічно безпечного харчування: Навчальний посібник / За ред. Т.М. Димань. – К.: Лібра, 2006. – 304 с.
3. Дымань Т.Н. Питание человека в XXI веке / Т.Н. Дымань, С.И. Шевченко. – К.: Лібра, 2008. – 108 с.
4. Донченко Л.В. Безопасность пищевой продукции / Л.В. Донченко, В.Д. Надтыка. – М.: Пищепромиздат, 2001. – 528 с.
5. Екотрофологія – міст в майбутнє харчування людини: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. – Біла Церква, 2007. – 200 с.
6. Экотрофология. Аспекты продовольственной и пищевой безопасности: Материалы III Международной научно-практической конференции. – Белая Церковь, 2009. – 196 с.
7. Поль Нейра. Рациональное питание. Секреты привычных продуктов / Поль Нейра. – Харьков. 2005. – 382 с.
8. Смоляр В.І. Історія харчування / В.І. Смоляр. – К.: Медицина України, 2006. – 351 с.
9. Щелкунов А.Ф. Пища и экология / А.Ф. Щелкунов, М.С. Дудкин, В.Н. Корзун. – Одесса: Оптимум, 2000. – 570 с.

ОРГАНИЧЕСКОЙ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИИ В УКРАИНЕ БЫТЬ*Козьярин И.П., Ивахно А.П.*

В статье рассмотрены исторические аспекты развития наработок технологий органического производства продуктов, требования к их упаковке и маркировке, преимущества по отношению к традиционным продуктам питания, законодательная база регулирования их производства и реализации.

ORGANIC AGRICULTURAL PRODUCTION IN UKRAINE WILL BE*I.P. Koziarin, O.P. Ivakhno*

There are historical aspects of organic production technologies development, organic products, demands of their packing and marking, advantages in comparison with traditional nutritions, legislative base of their production and realization regulation showed in the article.

УДК 613.2:340.13(477)

**АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ
З ПИТАНЬ БЕЗПЕКИ ТА ЯКОСТІ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ
(огляд літератури)**

*Дубова Н.Ф.**Національна медична академія післядипломної освіти імені П.Л. Шупика, м. Київ*

Актуальність. Безпеку і якість харчових продуктів (ХП), продовольчої сировини відносять до основних факторів, що визначають здоров'я населення і збереження його генофонду [1]. Понад 70% усіх забруд-

нювачів надходять в організм людини з продуктами харчування. В останні роки в Україні спостерігається різке погіршення ситуації щодо безпечності й якості ХП у зв'язку з демонополізацією харчової промисловості, збі-

льшенням обсягів постачань із-за кордону, послабленням контролю за виробництвом і реалізацією продуктів харчування [2]. За рейтингом, складеним The Economist Intelligence Unit, наша держава посіла 44 місце серед 105 країн, які досліджувались за доступністю для населення та якістю ХП, отримавши 8,4 бали за 100-бальною шкалою оцінювання [3].

Враховуючи економічний, екологічний і соціальний стан даної проблеми, **метою роботи** було проаналізувати юридичну базу щодо регулювання питань якості та безпеки продуктів харчування, яка склалася на даний момент в Україні.

Матеріали і методи дослідження.

Інформаційною базою дослідження були законодавчо-нормативні документи, джерела статистичних даних, наукові публікації та електронний ресурс. У роботі використані науково-пошуковий і аналітичний методи.

Результати дослідження та їх обговорення. В Україні для забезпечення безпеки, якості продуктів харчування створено відповідну законодавчу базу. Право на забезпечення достатнім, високоякісним і безпечним харчуванням є складовою частиною гарантованого Конституцією України права на достатній життєвий рівень та охорону здоров'я. У ст. 42 записано, що «держава захищає права споживачів, здійснює контроль за якістю і безпечністю продукції» [4].

Законодавча база складається із низки законів України: «Про безпечність та якість харчових продуктів» [5], «Про ветеринарну медицину» [6], «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підтвердження якості та безпечності харчових продуктів і продовольчої сировини» [7], «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів» [8], «Про дитяче харчування» [9], «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» [10], «Про пестициди та агрохімікати» [11] та інші; пряме відношення до обігу продукції має також закон «Про рекламу» [12] і, відповідно, закон «Про захист прав споживачів» [13]; а також санітарних правил і норм, медико-біологічних вимог, низки стандартів, чисе-

льних нормативних актів щодо нагляду за ринками.

Законом «Про безпечність та якість харчових продуктів» врегульовано відносини між органами виконавчої влади, виробниками, продавцями (постачальниками) та споживачами ХП і визначено правовий порядок забезпечення безпечності і якості ХП, що виробляються, знаходяться в обігу, імпортуються, експортуються.

Згідно із статтею 3 цього Закону держава забезпечує безпечність та якість ХП з метою захисту життя і здоров'я населення від шкідливих факторів, які можуть бути присутніми в них, шляхом: встановлення обов'язкових параметрів безпечності для ХП; встановлення мінімальних специфікацій якості ХП у технічних регламентах; встановлення санітарних заходів і ветеринарно-санітарних вимог для потужностей (об'єктів) та осіб, які зайняті у процесі виробництва, продажу (постачання), зберігання (експортування) ХП; забезпечення безпечності нових ХП для споживання людьми до початку їх обігу в Україні; встановлення стандартів для ХП з метою їх ідентифікації; забезпечення наявності у ХП для спеціального дієтичного споживання, функціональних ХП і дієтичних добавках заявлених особливих характеристик та їх безпечності для споживання людьми, зокрема особами, які мають особливі дієтичні потреби; інформування та підвищення обізнаності виробників, продавців (постачальників) і споживачів стосовно безпечності ХП та належної виробничої практики; встановлення вимог щодо знань та умінь відповідального персоналу виробників, продавців (постачальників); встановлення вимог щодо стану здоров'я відповідального персоналу виробників, продавців (постачальників); участі у роботі відповідних міжнародних організацій, які встановлюють санітарні заходи та стандарти ХП на регіональному і світовому рівнях; здійснення державного контролю на потужностях (об'єктах), де виробляються та переробляються продукти, що становлять значний ризик для здоров'я і життя людей; здійснення державного нагляду з метою перевірки виконання виробниками та продавцями (постачальниками) об'єктів санітарних заходів; виявлення порушень цього Закону та здійснення необхідних заходів щодо при-

тягнення до відповідальності осіб, які не виконують положення цього Закону.

Даний Закон є основою регулювання процесу забезпечення якості та безпеки ХП і продовольчої сировини. Він забороняє виготовляти, ввозити, реалізовувати, використовувати в оптовій чи роздрібній торгівлі, громадському харчуванні неякісні¹, небезпечні² для здоров'я та життя людини та фальсифікованими, визначає порядок затвердження харчових добавок, дозволених для використання у ХП, вимоги щодо запобігання використанню небезпечних продовольчої сировини, супутніх матеріалів та технологій їх виготовлення (обробки, переробки).

Важливим з точки зору сприяння здоровому вибору продуктів харчування є встановлені цим Законом вимоги до маркування ХП, які, зокрема, забороняють реалізацію і використання вітчизняних та ввезення в Україну імпортованих ХП без маркування державною мовою України, що містить у доступній для сприймання споживачем формі інформацію про усі характеристики харчового продукту.

Даним законом (ст. 38) забороняється надавати на етикетці інформацію про дієтичні та функціональні властивості ХП без дозволу центрального органу виконавчої влади у сфері охорони здоров'я (МОЗ України). Етикетки ХП, на яких використовуються символи, повинні містити тільки такі символи, які були затверджені відповідними міжнародними та регіональними організаціями з питань стандартизації. Також врегульовано питання реклами ХП для спеціального дієтичного споживання, функціональних ХП та дієтичних добавок.

У разі порушення забезпечення безпечності та якості ХП, що виробляються, знаходяться в обігу, імпортуються, експортуються, передбачено цивільно-правову, адміністративну та кримінальну відповідальність винних осіб.

Порядок етикетування ХП, які містять генетично модифіковані організми або вироблені з їх використанням та вводяться в обіг в Україні затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 13.05.2009 р. за №468 «Про затвердження Порядку етикетування харчових продуктів, які містять генетично модифіковані організми або вироблені з їх використанням та вводяться в обіг» [14].

Основні засади державної політики щодо забезпечення якості та безпеки молока і молочних продуктів для життя і здоров'я населення визначено положеннями Закону України «Про молоко та молочні продукти» від 24.06.2004 р. за №1870-IV [15], якими передбачено: забезпечення внутрішніх потреб держави в молочних продуктах широкого асортименту та нарощування їх експорту; здійснення контролю за якістю та безпекою молока, молочної сировини і молочних продуктів; проведення моніторингу ринку молока та молочної продукції; удосконалення митно-тарифної та цінової політики у частині захисту вітчизняних виробників молока та молочної продукції.

Законом визначено вимоги до показників якості та безпеки молока, молочної сировини і молочних продуктів. Зокрема, регламентовано, що базисні норми масової частки жиру і білка в молоці розробляються і затверджуються центральним органом виконавчої влади з питань аграрної політики разом із центральним органом виконавчої влади у сфері технічного регулювання та споживчої політики³.

¹ *Якість харчового продукту* – ступінь досконалості властивостей та характерних рис ХП, які здатні задовольнити потреби (вимоги) та побажання тих, хто споживає або використовує цей ХП http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T052809.html.

² *Безпечний харчовий продукт* – ХП, який не створює шкідливого впливу на здоров'я людини безпосередньо чи опосередковано за умов його виробництва та обігу з дотриманням вимог санітарних заходів та споживання (використання) за призначенням http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T052809.html.

³ Базисні норми масової частки жиру та масової частки білка в молоці відповідно до спільного наказу Міністерства аграрної політики і Державного комітету з питань технічного регулювання та споживчої політики «Про затвердження єдиних тимчасових базисних норм масової частки жиру і масової частки білка у молоці коров'ячому незбираному» від 13.03.2006 р. за №113/76 становлять: масової частки жиру – 3,4%, масової частки білку – 3,0%.

Законом України «Про дитяче харчування» визначаються стратегічні загальнодержавні пріоритети у сфері забезпечення грудних дітей та дітей раннього віку достатнім, високоякісним та безпечним дитячим харчуванням з метою реалізації конституційних прав дитини на достатній життєвий рівень, охорону здоров'я і життя, а також організаційні, соціальні та економічні засади державної політики у цій сфері. Держава сприяє створенню безпечних умов для життя і здоров'я розвитку дитини, у т.ч. раціонального харчування, а також забезпечує створення соціально-економічних умов, за яких можливо задовольнити потреби кожної дитини у високоякісному та безпечному харчуванні на достатньому рівні шляхом: 1) забезпечення наявності в достатній кількості продуктів дитячого харчування (ПДХ), виготовлених на промисловій основі з високоякісної сировини, вирощеної у спеціальних сировинних зонах, їх доступності та безпечності; 2) безкоштовного та пільгового забезпечення грудних дітей та дітей раннього віку ПДХ, включаючи дитячі суміші для грудних дітей та дитячі суміші для подальших етапів годування, функціональні ХП, ПДХ на основі соєвого білка; 3) забезпечення батьків дітей або їх інших законних представників інформацією щодо раціонального харчування дітей, якості та безпечності ПДХ, наборів ПДХ та порядку безкоштовного і пільгового забезпечення грудних дітей та дітей раннього віку дитячим харчуванням; 4) визначення сприятливих спеціальних сировинних зон для виробництва ПДХ; 5) розвитку вітчизняного виробництва широкого асортименту ПДХ, дієтичних добавок, що використовуються у виробництві ПДХ, у т.ч. дитячих сумішей для грудних дітей, дитячих сумішей для подальших етапів годування; 6) розвитку вітчизняного виробництва функціональних харчових продуктів для дітей з різними вадами розвитку і захворюваннями; 7) державного стимулювання вітчизняного виробництва ПДХ та сировини для їх виробництва шляхом пільгового кредитування, оподаткування, митного і тарифного регулювання; 8) застосування інших заходів, спрямованих на здешевлення та підвищення якості ПДХ.

Цим законом врегульовані питання державного регулювання і державного сти-

мулювання виробництва та обігу ПДХ, міжнародне співробітництво у сфері забезпечення належної якості та безпечності ПДХ. В Україні забороняється для виробництва ПДХ використання сировини, яка містить пестициди, важкі метали, радіонукліди, гормональні препарати, антибіотики та інші небезпечні речовини, наявність яких не допускається державними санітарними нормами або рівні яких перевищують максимально допустимі; сировини, що складається або виробляється з генетично модифікованих організмів, м'яса механічного обвалювання, шкури свинячої, крохмалю харчового, борошна пшеничного, гідратованих продуктів із сої та її похідних, а також сумішей спецій та прянощів, до складу яких входять незареєстровані харчові добавки.

Харчові добавки, що використовуються у виробництві ПДХ, повинні бути зареєстровані в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади з питань охорони здоров'я. Забороняється використання барвників для ПДХ, що призначені для грудних дітей, а також штучних барвників в інших ПДХ.

Важливим є встановлення цим законом окремих вимог до етикетування ПДХ. Зокрема, це стосується етикетування ПДХ, яке повинно здійснюватися державною мовою України. Регламентовано положення про те, що в інформації про склад ПДХ наводиться вичерпний перелік усіх компонентів рецептури із зазначенням їх кількісного вмісту в кінцевому продукті в розрахунку на 100 г, на етикетці ПДХ, призначених для харчування грудних дітей, повинно наводитися попередження про безумовну перевагу грудного вигодовування та рекомендації щодо необхідності попередньої (до початку споживання) консультації лікаря.

Законом України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 р. за №2402-III [16] визначено охорону дитинства в Україні як стратегічний загальнонаціональний пріоритет і з метою забезпечення реалізації прав дитини на життя, охорону здоров'я, освіту, соціальний захист та всебічний розвиток. З цією метою держава вживає заходів щодо боротьби з хворобами і недоїданням, у т.ч. шляхом надання дітям доступу до достатньої кількості якісних харчових продуктів та чис-

тої питної води; забезпечення всіх прошарків суспільства, зокрема батьків і дітей, інформацією щодо здорового харчування дітей, переваг грудного вигодовування; пільгового забезпечення дітей харчуванням у порядку, встановленому законодавством.

Статтею 6 цього Закону регламентовано гарантії держави дитині щодо сприяння створенню безпечних умов для життя і здорового розвитку дитини, раціонального харчування, формуванню навичок здорового способу життя. Згідно з законом місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування відповідно до їх компетенції забезпечують організацію безкоштовного харчування учнів 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів, а також дітей-сиріт, дітей з неповних та багатоплідних сімей у професійно-технічних навчальних закладах.

Окремі питання безпеки ХП висвітлені у положеннях Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24.02.1994 р. за №4004-ХІІ [10], зокрема регламентовано вимоги до продовольчої сировини і ХП, умови їх транспортування, зберігання та реалізації. Продовольча сировина, ХП, а також матеріали, обладнання і вироби, що використовуються при їх виготовленні, зберіганні, транспортуванні та реалізації, повинні відповідати вимогам санітарних норм і підлягають обов'язковій сертифікації.

Підприємства, установи, організації та громадяни, які виробляють, зберігають, транспортують чи реалізують ХП і продовольчу сировину, несуть відповідальність вимогам санітарних норм. Розробка і виробництво нових видів ХП, впровадження нових технологічних процесів їх виробництва та обробки, а також матеріалів, що контактують з продовольчою сировиною чи ХП під час виготовлення, зберігання, транспортування та реалізації, дозволяються головним державним санітарним лікарем на підставі позитивного висновку державної санітарно-епідеміологічної експертизи.

Положеннями Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» від 06.04.2000 р. за №1645-ІІІ [17] визначено правові, організаційні та фінансові засади діяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств,

установ та організацій, спрямованої на запобігання виникненню і поширенню інфекційних хвороб людини, локалізацію та ліквідацію їх спалахів та епідемій, встановлено права, обов'язки та відповідальність юридичних і фізичних осіб у сфері захисту населення від інфекційних хвороб. Важливим є прописана у законі норма щодо організації та проведення профілактичних і протиепідемічних заходів, зокрема щодо обмежувальних заходів стосовно хворих на інфекційні хвороби та бактеріоносіїв, виробничого контролю, у тому числі лабораторних досліджень, випробувань при виробництві, зберіганні, транспортуванні та реалізації ХП і продовольчої сировини та іншої продукції. Організація і проведення таких заходів покладаються на органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, органи, установи та заклади державної санітарно-епідеміологічної служби, заклади охорони здоров'я, підприємства, установи та організації незалежно від форм власності, а також на громадян.

Закон України «Про рекламу» [12] дає два визначення – це недобросовісна реклама і недостовірна реклама. І та й інша не допускається. При цьому недобросовісна реклама вводить споживачів в оману щодо рекламованого товару, а недостовірна реклама – це та реклама, яка, в тому числі, має посилення, рекомендації не схвалені юридичними або фізичними особами. Зокрема, стосовно дієтичних добавок – офіційно не зареєстровані МОЗ України, які не пройшли експертну раду або містять інформацію, відмінну від тієї, яку експертиза встановила для даного продукту з точки зору його ефективності та безпеки.

Закон України «Про захист прав споживачів» [13], введений в дію постановою Верховної Ради №1024-ХІІ від 12.05.1991 р., дуже докладно описує, яким чином потрібно надавати інформацію. У статті 15 цього Закону зазначено, що інформація про продукцію споживачеві обов'язково повинна надаватися згідно із законодавством про мови, бути дохідливою, містити правила та умови ефективного і безпечного використання; її склад, позначку про наявність або відсутність у складі продуктів харчування генетично модифікованих компонентів; відомості про вміст шкідливих для здоров'я речовин,

які встановлені нормативно-правовими актами, та застереження щодо застосування окремої продукції, якщо такі застереження встановлені нормативно-правовими актами; умови використання та застереження щодо вживання її окремими категоріями споживачів, а також іншу інформацію, що поширюється на конкретний продукт. Стосовно продукції, яка підлягає обов'язковій сертифікації, споживачеві повинна надаватись інформація про її сертифікацію. Стосовно продукції, яка за певних умов може бути небезпечною для життя, здоров'я споживача та його майна, навколишнього природного середовища, виробник (виконавець, продавець) зобов'язаний довести до відома споживача інформацію про таку продукцію і можливі наслідки її споживання (використання).

Враховуючи європейську орієнтацію нашої держави, підписання політичної частини Угоди про асоціацію з ЄС і готовністю відкриття Європейським Союзом своїх ринків для українських товарів в односторонньому порядку, найважливішим для України на сьогоднішній день є завершення гармонізації європейських вимог і норм у власне законодавство. Так, останнім часом вже прийнято ряд керівних документів, а саме: національний стандарт ДСТУ 4161:2003 «Системи управління безпеністю харчових продуктів. Вимоги», національний стандарт ДСТУ ISO 22000:2007 (ідентичний міжнародному стандарту ISO 22000:2005), Постанова МОЗ України «Про удосконалення державного санітарно-епідеміологічного нагляду за впровадженням системи НАССР» №20 від 30.06.2010 р. та інші. Але невирішеними залишаються завдання щодо рівня гармонізації українського законодавства з європейськими нормами, який на сьогоднішній день є недостатнім і становить у сільському господарстві 64% (прийнято 58 стандартів з 90), а в харчовій промисловості – 40% (прийнято 63 стандартів з 157). В цілому Україна повинна гармонізувати своє законодавство з вимогами 59 регламентів і директив ЄС.

З цією метою в 2012 р. було розроблено проект змін до низки законів України, які стосуються якості та особливо безпеності ХП. Згідно з наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України №590 від 01.10.2012 р. «Про затвердження Вимог

щодо розробки, впровадження та застосування постійно діючих процедур, заснованих на принципах Системи управління безпеністю харчових продуктів (НАССР)» ці системи стають обов'язковими для всіх операторів і протягом трьох років планується повне їх впровадження на підприємствах харчової промисловості України. За інформацією Мінагрополітики України [18], станом на січень 2013 р. ХАССП або аналогічні їй системи безпеності ХП запроваджено на 709 підприємствах, у стадії впровадження – 54, та розробки – 138. Всього близько 34,0% вітчизняних харчових підприємств впровадили подібні системи. Проте, як відмічають фахівці, масовий характер впровадження систем якості та безпеності ХП ще не спостерігається.

Слід зазначити, що у теперішній час в Україні функціонування національної системи державного контролю у сфері безпеки ХП має певні недоліки. Зокрема, наявність кількох державних органів (Державна ветеринарна та фітосанітарна служба, Державна санітарно-епідеміологічна служба, Держінспекція з питань захисту прав споживачів), наділених схожими повноваженнями контролю в одній і тій же сфері призводить до того, що на певних етапах контроль дублюється, а на інших загалом відсутній. Також оператори ринку не несуть реальної відповідальності за порушення вимог законодавства у цій сфері тощо.

Однією з головних проблем у галузі забезпечення контролю якості і безпеки ХП в Україні є фальсифікація ХП і виявлення фальсифікату, що передбачає наявність технічних можливостей у лабораторій для її ідентифікації. Це стосується не тільки методів і методик визначення, а й єдиної нормативно-технічної бази на певний вид продукції.

У березні 2014 р. Міністерством аграрної політики та продовольства України направлені на розгляд до центральних органів виконавчої влади декілька законопроектів, що мають на меті перезавантажити існуючу систему щодо безпеності ХП шляхом впровадження в державі кращих світових практик у зазначеній сфері. В їх числі: «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо безпеності харчових продуктів», «Про корми», «Про внесення змін до деяких зако-

нодавчих актів України щодо ідентифікації та реєстрації тварин», «Про побічні продуктах тваринного походження, не призначених для споживання людиною», «Про державний контроль у сфері забезпечення безпеки та якості харчових продуктів і кормів, благополуччя тварин», «Про внесення змін до Закону України «Про особливості приватизації майна в агропромисловому комплексі» [19]. Як констатують фахівці, за основу змін було взято харчове законодавство ЄС з європей-

ськими механізмами захисту споживачів, які дозволяють зробити державний контроль над безпекою ХП дійсно результативним і при цьому не створюють зайвих бар'єрів для розвитку харчової промисловості.

Таким чином, стратегію безпеки харчової продукції в Україні сьогодні визначає попередження забруднення і зараження – як хімічного, біологічного, так і фізичного – на всіх стадіях і ланках харчового ланцюга.

Висновки

Показано, що в Україні в основному законодавчо регламентовані питання стосовно забезпечення безпеки та якості харчових продуктів. Однак, не завершеним є гармонізація європейських вимог і норм у власне законодавство.

В державі на законодавчому рівні найбільш суворіші вимоги до безпеки та якості продуктів харчування встановлені для продуктів дитячого харчування і сировини, з якої вони виготовляються.

На рівень забезпечення безпеки і якості продуктів харчування в Україні суттєво впливають відсутність єдиного державного органу з функціями комплексного контролю за безпекою харчових продуктів, технічного і матеріального забезпечення лабораторій, методів експрес-аналізу, прийнятних для широкого практичного застосування, реальної відповідальності операторів ринку за порушення вимог законодавства у цій сфері тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Васюкова, Г.Т. Екологія [Текст] / Г.Т. Васюкова, О.І. Грошева. – К.: Кондор, 2009. – 387 с.
2. Іванов, С.В. Сучасний стан якості та безпечності харчових продуктів [Текст] / С.В. Іванов, І.В. Григоренко // Міжнар. наук.-техн. конф. «Якість і безпека харчових продуктів»: зб. тез 14-15 листопада 2013 р., м. Київ. – К.: Національний університет харчових технологій, 2013. – С. 66-68.
3. Україна опинилась на 44-му місці у світі за доступністю та якістю харчів [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://tyzhden.ua/News/55134>.
4. Конституція України. – К.: Преса України, 1997. – 80 с.
5. Про безпечність та якість харчових продуктів: Закон України від 23.12.1997 р. №771/97 // Відомості Верховної Ради України. 1998. – №19. – 98 с.
6. Про ветеринарну медицину: Закон України // Відомості Верховної Ради України. 1992. – №36. – 531 с.
7. Про внесення до деяких законодавчих актів України щодо підтвердження якості та безпечності харчових продуктів і продовольчої сировини: Закон України від 08.09.2005 р. №2863-IV // Відомості Верховної Ради України. 2005. – №51. – 557 с.
8. Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів: Закон України від 31.05.2007 р. №1103-V // Відомості Верховної Ради України. 2007. – №35. – 484 с.
9. Про дитяче харчування: Закон України від 14.09.2006 №142-V // Відомості Верховної Ради України. 2006. – №44. – 433 с.
10. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 р. №4004-XII // Відомості Верховної Ради України. 1994. – №27.
11. Про пестициди та агрохімікати: Закон України від 02.03.1995 р. №87/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1995. – №14. – 92 с.
12. Про рекламу: Закон України // Відомості Верховної Ради України. 1996. – №39. – 181 с.

13. Про захист прав споживачів: Закон України // Відомості Верховної Ради України. 1991. – №30. – 380 с.
14. Про затвердження Порядку етикетування харчових продуктів, які містять генетично модифіковані організми або вироблені з їх використанням та вводяться в обіг: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.05.2009 р. – №468 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://nau.ua/>.
15. Про молоко та молочні продукти: Закон України від 24.06.2004 р. за №1870-IV // Ефективне тваринництво. 2006. – №5. – С. 8-12.
16. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 р. за №2402-III // Відомості Верховної Ради. 2001. – №30. – С. 142-150.
17. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від 06.04.2000 р. за №1645-III // Відомості Верховної Ради України. 2003. – №38.
18. Украинские продукты. Качество и безопасность – приоритеты предприятий [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://inpress.ua/ru/economics/22029-ukrainskie-produkty-kachestvo-i-bezopasnost-prioritety-predpriyatiy003/>.
19. Швайка И.А. Законопроекты, необходимые для выхода отечественной продукции на рынок ЕС, будут приняты в ближайшее время [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://minagro.gov.ua/ru/node/12003/>.

**АНАЛИЗ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА УКРАИНЫ
ПО ВОПРОСАМ БЕЗОПАСНОСТИ И КАЧЕСТВА ПИЩЕВЫХ ПРОДУКТОВ
(обзор литературы)
Дубовая Н.Ф.**

Учитывая экономическое, экологическое и социальное значение проблемы безопасности и качества пищевых продуктов (ПП), целью работы было проанализировать юридическую базу в области регулирования вопросов качества и безопасности ПП, которая сложилась на данный момент в Украине.

Информационной основой исследования были законодательно-нормативные документы, источники статистических данных, научные публикации и электронный ресурс. В работе использовались научно-поисковый и аналитический методы.

В статье проведен анализ действующей законодательной базы Украины по вопросам национальной системы регулирования качества и безопасности ПП. Показано, что она базируется на комплексном подходе к контролю, оценке и регламентации качества и безопасности ПП на всех этапах производства, переработки, хранения, транспортировки и реализации продуктов, включая ведомственный контроль, государственный надзор и общественный контроль. Акцентировано внимание на общегосударственных приоритетах в сфере обеспечения ПП детского населения страны. Освещены недостатки функционирования национальной системы государственного контроля в сфере безопасности ПП и пути их преодоления. Сделан вывод о том, что в Украине, в основном, законодательно регламентированы вопросы по обеспечению безопасности и качества ПП. При этом не завершенным является процесс гармонизации европейских требований и норм в собственное законодательство. На законодательном уровне наиболее строгие требования установлены к безопасности и качеству ПП для продуктов детского питания и сырья, из которого они изготавливаются. Среди факторов, которые существенно влияют на уровень обеспечения безопасности и качества ПП в Украине выделены следующие: отсутствие единого государственного органа с функциями комплексного контроля за безопасностью ПП, технического и материального обеспечения лабораторий, методов экспресс-анализа, приемлемых для широкого практического применения, реальной ответственности операторов рынка за нарушение требований законодательства в этой сфере и другие.

**ANALYSIS OF UKRAINE'S LEGISLATION
REGULATING THE SAFETY AND QUALITY OF FOOD
(literature review)
N.F. Dubova**

Given the economic, environmental and social importance of the problem of safety and quality of foodstuffs, the aim of this article was to analyse the legal framework in relation to regulation of food quality and safety issues currently present in Ukraine.

The informational basis of the study were laws and regulations, statistical data sources, scientific publications and electronic resources. We used the scientific search and analytical methods in this publication.

This article analyses the current legal framework of Ukraine with regard to the national system of regulation of food quality and safety. It was shown that it is based on the complex approach to the monitoring, assessment and regulation of quality and safety of food products at all stages of their production, processing, storage, transportation and sale, including institutional control, state surveillance and social control. The attention was focused on the national priorities in the field of provision of food to the child population. The shortcomings in the functioning of the national system of state food safety control and ways to overcome them were highlighted. It was concluded that in Ukraine, issues on food safety and quality are generally regulated by law. At the same time, the process of incorporation of European requirements and standards into Ukraine's legislation has not been completed. At the legislative level, the most stringent requirements for food safety and quality were set for baby food products and raw materials from which they are produced. The following factors that significantly affect the level of safety and quality of food products in Ukraine were determined: the absence of a single state body with the functions of complex food safety control, lack of technical and financial support to laboratories, lack of rapid analysis methods suitable for wide practical application, lack of the real responsibility for market operators for the violation of law requirements in this area and others.

**ГІГІЄНИЧНА ОЦІНКА ХАРЧУВАННЯ ЖІНОК,
ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ АКВАФІТНЕСОМ**

*Першегуба Я.В., Циганенко О.І., Оксамитна Л.Ф., Склярєва Н.А.
Національний університет фізичного виховання і спорту України, м. Київ*

Зовнішня привабливість у всі часи хвилювала жінок. Найчастіше саме у жінок виникають проблеми зайвої ваги – і тоді вони починають «катувати» себе різними низькокалорійними дієтами і голодуванням. В даний час користуються популярністю, особливо у жінок, заняття з використання поєднання традиційних і нетрадиційних засобів в спортивному залі і на воді [1]. Особливої популярності серед жінок з надмірною вагою тіла набув новий вид аеробіки – аквааеробіка (аквафітнес).

Аквааеробіка – це один з різновидів аеробіки, тренування з якої проходять у водному середовищі. На сьогоднішній день це найефективніший засіб для тих, хто хоче

відновити здоров'я, схуднути і підтримувати себе в тонусі [2-5]. Різні комплекси і вправи, адаптовані до води, дозволяють не тільки досягти доброї фізичної форми, але і знайти емоційну стабільність, підвищити рівень працездатності, знизити ризик розвитку різних захворювань.

Можливість займатися людям з надмірною вагою і з захворюваннями та травмами опорно-рухового апарату. Виштовхувальна сила води знижує вагу тіла на 90%. При виконанні стрибкових і бігових рухів вода пом'якшує удари, яким піддаються суглоби. Стан, що нагадує невагомість, відсутність ударного і осьового навантаження розвантажує суглоби і хребет, знижує ризик